

KOMISJA
EUROPEJSKA

WYSOKI PRZEDSTAWICIEL UNII
EUROPEJSKIEJ DO SPRAW ZAGRANICZNYCH
I POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA

Bruksela, dnia 26.6.2012 r.
JOIN(2012) 19 final

WSPÓLNY KOMUNIKAT DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**Kształtowanie polityki realizowanej przez Unię Europejską w regionie Arktyki: postępy
poczynione od 2008 r. i dalsze działania**

{SWD(2012) 182 final}

{SWD(2012) 183 final}

WSPÓLNY KOMUNIKAT DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

Kształtowanie polityki realizowanej przez Unię Europejską w regionie Arktyki: postępy poczynione od 2008 r. i dalsze działania

Streszczenie

Zmiany klimatu oraz rozwój gospodarczy w regionie Arktyki nabierają tempa. Unia Europejska powinna zatem zwiększyć swoje zaangażowanie w kontakty z partnerami w regionie Arktyki i wspólnie z nimi podjąć wyzwanie, jakim jest ochrona środowiska naturalnego przy jednoczesnym zagwarantowaniu zrównoważonego rozwoju tego regionu. W żadnym innym regionie zmiany klimatu nie są bardziej widoczne niż w regionie Arktyki, który jest istotnym i podatnym na zagrożenia elementem środowiska naturalnego Ziemi oraz jej systemu klimatycznego. Proces topnienia lodu na morzu Arktycznym postępuje szybko; powoduje to samonapędzający proces globalnego ocieplenia¹ oraz odbija się na ekosystemach, jak również na tradycyjnych źródłach utrzymania ludności autochtonicznej.

W niniejszym wspólnym komunikacie Komisji oraz wysokiego przedstawiciela Unii przedstawiono argumenty przemawiające za zwiększeniem zaangażowania UE w kwestie dotyczące Arktyki. Został on sporządzony w następstwie wniosku Komisji Europejskiej, złożonego w imieniu UE, dotyczącego nadania statusu stałego obserwatora w Radzie Arktycznej i podpisanego przez wiceprzewodniczącą Komisji Catherine Ashton oraz członka Komisji Marię Damanaki, jak również wizyty wysokiej przedstawiciel i wiceprzewodniczącej Komisji Catherine Ashton w Arktyce (miasta Rovaniemi, Kiruna oraz archipelag Svalbard), która miała miejsce w marcu 2012 r. Począwszy od 2008 r., gdy Komisja przyjęła swój pierwszy komunikat w sprawie Arktyki, UE utrwała swoją rolę kluczowego orędownika regionu Arktyki. Upowszechnia ona wiedzę na temat wpływu, jaki UE wywiera na środowisko Arktyki, oraz na temat potencjału umożliwiającego zrównoważony rozwój Arktyki z korzyścią zarówno dla lokalnej ludności Arktyki, jak i dla UE.

Szybkie tempo zmian zachodzących w regionie Arktyki stanowi silny argument dla zaangażowania UE w ochronę środowiska naturalnego oraz walkę ze zmianami klimatu. Zmiany te wymagają również zwiększenia unijnych inwestycji w realizowane w Arktyce badania dotyczące zmian klimatu, które powinny stanowić podstawę dalszych działań na szczeblu światowym i regionalnym.

- Lata 2005-2010 były najcieplejszymi latami, jakie kiedykolwiek zarejestrowano w Arktyce.
- Zgodnie z przewidywaniami w ciągu najbliższych 30–40 lat pokrywa lodowa na Oceanie Arktycznym będzie niemal całkowicie znikać w okresie letnim.
- Lodowce arktyczne, pokrywy lodowe oraz pokrywa lodowa na Grenlandii przyczyniły się w ponad 40 % do podniesienia poziomu morza, jaki odnotowano na całym świecie w latach 2003-2008.

¹ Topnienie lodu nasila daleko idące skutki zmian klimatu w regionie Arktyki, a zwłaszcza przyspiesza wzrost temperatury na świecie ze względu na niższe albedo.

(Źródło: „Arctic Monitoring and Assessment Programme” (Program Monitorowania i Oceny Regionu Arktyki), 2011 r. – ocena wpływu zmiany klimatu na śnieg, wodę, pokrywę lodową i wieczną zmarzlinę w regionie Arktyki (SWIPA))

Zmieniający się krajobraz Arktyki otwiera możliwości rozwoju nowych szlaków transportowych oraz eksploatacji zasobów naturalnych i mineralnych. Możliwości te przyniosą wprawdzie korzyści gospodarce regionalnej i światowej, jednak – o ile nie będą wykorzystywane z największą ostrożnością – wiązać się będą również z negatywnymi następstwami dla wrażliwego środowiska Arktyki. W celu dopilnowania, aby gospodarcze możliwości nie były realizowane kosztem niedotrzymania najwyższych norm środowiskowych oraz aby wyjątkowe środowisko Arktyki zostało zachowane, niezbędne będą nowe technologie oraz obszerna baza wiedzy.

- Według amerykańskiej agencji naukowo-badawczej US Geological Survey (2009 r.) w Arktyce znajduje się 13 % nieodkrytych zasobów ropy naftowej oraz 30 % nieodkrytych zasobów gazu ziemnego.
- Przejście Północno-Zachodnie, rozciągające się od Europy do Azji, mogłoby nawet o jedną trzecią skrócić czas, jaki statki towarowe potrzebują na pokonanie dystansu między Oceanem Spokojnym a Atlantyckim. Przykładowo, trasa z Yokohamy do Londynu przez Kanał Sueski liczy 11 447 mil morskich, zaś przez Przejście Północno-Zachodnie liczyłaby około 7 474 mil morskich.
- Aż 88 % całkowitej produkcji rudy żelaza w UE pochodzi z regionu Morza Barentsa.
- W regionie Arktyki żyje około 4 mln ludzi. Około 10 % łącznej ludności Arktyki stanowi ludność autochtoniczna.

Arktyka to obszar, którego znaczenie strategiczne rośnie. Jest on przykładem skutecznej współpracy międzynarodowej, która przyczynia się do zachowania pokoju i bezpieczeństwa w regionie. Niedawne zawarcie traktatu między Królestwem Norwegii a Federacją Rosyjską w sprawie delimitacji granicy morskiej i współpracy w regionie Morza Barentsa oraz Oceanu Arktycznego świadczy o pozytywnym przebiegu tej współpracy. Państwa regionu Arktyki współpracują w oparciu o istniejący międzynarodowy porządek prawny, zwłaszcza Konwencję Narodów Zjednoczonych o prawie morza. Rolę organu wiodącego w regionie przejmuje powoli Rada Arktyczna, w której reprezentowane są wszystkie państwa regionu Arktyki, a także ludność autochtoniczna.

Unia Europejska odgrywa istotną rolę we wspieraniu tej skutecznej współpracy oraz we wspieraniu podejmowania wyzwań, w obliczu których znajduje się region. Unia Europejska jest organizacją, która w najbardziej zdecydowany sposób opowiada się – na arenie światowej – za intensyfikacją międzynarodowych wysiłków na rzecz walki ze zmianą klimatu poprzez rozwijanie alternatywnych źródeł energii, efektywne gospodarowanie zasobami oraz badania naukowe dotyczące zmiany klimatu. Wśród jej państw członkowskich znajdują się trzy (a wraz z Islandią – w przyszłości być może cztery) państwa będące członkami Rady Arktycznej. Unia Europejska jest również głównym odbiorcą zasobów i towarów z regionu Arktyki. Wiele spośród jej działań politycznych i przepisów ma zatem oddziaływanie na podmioty zainteresowane regionem Arktyki. Unia Europejska pragnie głębiej zaangażować się w kontakty z partnerami w regionie Arktyki, aby zwiększyć swoją wiedzę na temat ich dążeń oraz aby w drodze współpracy podjąć wspólne wyzwania.

Elementy działania UE na rzecz Arktyki:

- **Przeciwdziałanie zmianie klimatu:** UE znajduje się na dobrej drodze, by spełnić swoje cele z Kioto: ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20 % zostało ujęte w przepisach, a ponadto Unia jest zaangażowana w realizację celu długoterminowego, polegającego na ograniczeniu emisji o 80-95 % do 2050 r.
- **Badanie środowiska naturalnego Arktyki:** Komisja przeprowadziła pionierską ocenę śladu, jak Unia pozostawia oraz będzie pozostawiać w regionie Arktyki; ocena ta dowodzi, iż UE ma znaczny wpływ na społeczno-gospodarcze i środowiskowe aspekty tego regionu.
- **Inwestowanie w zrównoważony rozwój na Północy:** W latach 2007-2013 UE udostępniła kwotę w wysokości ponad 1,14 mld EUR na rozwój gospodarczego, społecznego i środowiskowego potencjału położonych w Arktyce regionów UE oraz obszarów sąsiadujących.
- **Zmniejszenie niepewności dotyczącej przyszłego rozwoju oraz monitorowanie zmian w regionie Arktyki:** W ramach siódmego programu ramowego na rzecz badań (7PR) UE przekazała około 200 mln EUR z unijnych funduszy na międzynarodowe badania naukowe w Arktyce.
- **Bezpieczeństwo żeglugi i bezpieczeństwo na morzu:** Niemal 90 % zewnętrznej wymiany handlowej UE odbywa się drogą morską, UE dysponuje zatem znaczącym doświadczeniem w żegludze, przemyśle stoczniowym, nawigacji satelitarnej, działalności poszukiwawczej i ratowniczej oraz w rozwoju infrastruktury portowej.

W niniejszym komunikacie dokonano przeglądu wkładu, jaki UE wniosła w regionie Arktyki od 2008 r.; określono w nim również kierunki przyszłego zaangażowania z partnerami w regionie Arktyki. Poprzez przyjęcie kompleksowego podejścia do kwestii dotyczących Arktyki, w niniejszym wspólnym komunikacie uwypuklono potrzebę spójnego, ukierunkowanego podejścia UE do kwestii regionu Arktyki, opartego o silne strony UE, promowanie odpowiedzialnego rozwoju przy jednoczesnym pogłębianiu zaangażowania w dialog i we współpracę z wszystkimi podmiotami zainteresowanymi regionem Arktyki.

Komisja i wysoki przedstawiciel proponują dalszy rozwój polityki UE wobec Arktyki. UE będzie

- wspierać badania naukowe i odpowiednio kierować **wiedzę**, umożliwiając tym samym podejmowanie wyzwań związanych ze zmieniającym się środowiskiem naturalnym oraz zmianami klimatu w Arktyce;
- działać **odpowiedzialnie** i dbać o to, aby rozwój gospodarczy w Arktyce oparty był na zrównoważonym wykorzystaniu zasobów i wiedzy eksperckiej dotyczącej środowiska naturalnego;
- zwiększać swoje konstruktywne **zaangażowanie** i dialog z państwami regionu Arktyki, ludnością autochtoniczną i innymi partnerami.

W pierwszej części niniejszego wspólnego komunikatu Komisja i wysoki przedstawiciel proponują szereg elementów na rzecz konstruktywnego zaangażowania UE w regionie

Arktyki, umożliwiającego podjęcie wyzwania związanego z trwałym rozwojem oraz promowaniem skutecznego zarządzania ekosystemem.

W drugiej części komunikatu znajduje się odpowiedź na wezwanie Rady do podjęcia działań następczych w stosunku do jej konkluzji dotyczących kwestii Arktyki², jak również na rezolucję Parlamentu Europejskiego w sprawie zrównoważonej polityki UE na dalekiej północy³. Podkreślono w nim rosnący zakres działań podejmowanych przez UE w regionie Arktyki i zawarto przegląd zagadnień przedstawionych w komunikacie Komisji zatytułowanym „Unia Europejska a region arktyczny”, opublikowanym w listopadzie 2008 r.⁴ Dalsze informacje szczegółowe w sprawie postępów osiągniętych w obszarach polityki wymienionych w niniejszym komunikacie zostały zawarte w dwóch dokumentach towarzyszących:

1. W dokumencie roboczym służb Komisji „Zestawienie działań w ramach opracowywania polityki Unii Europejskiej w regionie Arktyki”;
2. W dokumencie roboczym służb Komisji „Przestrzeń kosmiczna i Arktyka”.

Komisja i wysoki przedstawiciel zaangażują się ponadto w obszerny dialog i proces konsultacji z państwami Arktyki, ludnością autochtoniczną oraz innymi istotnymi podmiotami. Pomoże to UE w dalszym uszczegółowianiu jej kursu politycznego; dzięki temu przyszła pomoc UE na rzecz Arktyki będzie miała wsparcie regionalnych podmiotów i w pozytywny sposób przyczyni się do realizacji wspólnych działań przez państwa regionu Arktyki.

Komisja i wysoki przedstawiciel oczekują na dyskusje z Radą i Parlamentem Europejskim dotyczące niniejszego komunikatu.

Część 1. Podjęcie wyzwań: dalsze działania

W 2008 r. Komisja określiła trzy najważniejsze cele polityczne, do których należą:

- ochrona i zachowanie środowiska Arktyki w zgodzie z jej mieszkańcami;
- działanie na rzecz zrównoważonego wykorzystania zasobów;
- współpraca międzynarodowa.

Działania podejmowane przez UE od 2008 r. zaowocowały wymiernymi osiągnięciami⁵ w obszarze ochrony środowiska naturalnego, badań naukowych oraz rozwoju gospodarczego; podstawę polityki UE w stosunku do regionu Arktyki stanowi szczególnie nacisk na ochronę jej środowiska naturalnego. Biorąc jednak pod uwagę oczywiste tempo zmian w regionie

---

² Konkluzje Rady dotyczące Arktyki, 2985. posiedzenie Rady do Spraw Zagranicznych, Bruksela, dnia 8 grudnia 2009 r.

³ P7_TA(2011)0024 z dnia 20 stycznia 2011 r.

⁴ COM(2008)763 z dnia 20 listopada 2008 r.

⁵ W drugiej części niniejszego komunikatu, jak również w dokumencie roboczym służb Komisji „Inventory of Activities in the framework of developing a European Union Arctic Policy” (Zestawienie działań w ramach rozwoju polityki Unii Europejskiej w regionie Arktyki) znajduje się przegląd najważniejszych działań i osiągniętych dzięki nim rezultatów.

Arktyki, nadszedł czas, aby uściślić kurs polityki UE w stosunku do tego regionu, wypracować obszerniejsze podejście i powiązać je ze strategią „Europa 2020” na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, przy jednoczesnym wsparciu wszelkich starań na rzecz zapewnienia skutecznego zarządzania wrażliwym środowiskiem Arktyki. Ponadto wkład UE w kwestie związane z Arktyką powinien stanowić wsparcie starań podejmowanych przez państwa regionu Arktyki i uwzględniać potrzeby społeczności autochtonicznych i lokalnych.

W niniejszym dokumencie krótko przedstawiono zatem działania na przyszłość, które można podsumować w trzech słowach: **wiedza, odpowiedzialność i zaangażowanie**.

1. WIEDZA

W obliczu potencjalnego wzrostu temperatur na świecie, niezbędne jest uzasadnione naukowo rozpoznanie skali i tempa zmiany klimatu w regionie Arktyki, a także wpływu tego zjawiska na resztę świata. Trwały rozwój w Arktyce będzie w dużym stopniu zależał od nieustannego pomiaru wpływu, jaki coraz bardziej intensywna działalność człowieka wywiera na wrażliwe środowisko naturalne w tym regionie. UE ukierunkuje zatem swoje działania na pozyskiwanie wiedzy: pogłębienie zrozumienia Arktyki poprzez inwestycje w badania naukowe w tym regionie, rozwój monitorowania Arktyki z przestrzeni kosmicznej, wspieranie sieci wymiany informacji i obserwacji, przy jednoczesnym tworzeniu *know-how* i technicznej wiedzy fachowej.

1.1 Rozwój wiedzy eksperckiej dotyczącej środowiska naturalnego oraz dialogu, a także zwiększanie ochrony środowiska naturalnego Arktyki

UE jest zaangażowana w ochronę środowiska naturalnego na świecie i będzie wspierać wszelkie wysiłki na rzecz zapewnienia skutecznego zarządzania wrażliwym środowiskiem naturalnym Arktyki.

- UE będzie współpracować z innymi podmiotami na rzecz przeciwdziałania zmianie klimatu, ochrony środowiska naturalnego Arktyki oraz poszerzenia wiedzy naukowej, która pomoże w realizacji wspomnianych wyzwań.
- Przykładowo w kwietniu 2012 r. Komisja Europejska dołączyła do „Koalicji na rzecz klimatu i czystego powietrza w celu ograniczania krótkotrwałych zanieczyszczeń”. Inicjatywa ta ma być uzupełnieniem starań OZN podejmowanych w celu zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych na świecie.
- UE działa na rzecz ustanowienia – pod auspicjami Programu Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska – wiążącego prawnie instrumentu o światowym zasięgu, który objąłby cykl życia i wykorzystanie rtęci. Zagadnienie to ma szczególne znaczenie dla regionu Arktyki.

1.2 Podejmowanie wyzwań przyszłości dzięki badaniom naukowym

W ramach inicjatywy przewodniej „Unia Innowacji”⁶ przewidzianej w strategii „Europa 2020” oraz programu „Horyzont 2020”, który dotyczy inwestycji na rzecz badań naukowych i

---

⁶ COM(2010) 546 z dnia 6 października 2010 r.

innowacji na lata 2014-2020⁷, Komisja dostosowuje politykę UE w dziedzinie badań i innowacji, skupiając się na wyzwaniach, w obliczu których znajduje się obecnie nasze społeczeństwo. Wyzwania te obejmują zmianę klimatu, niedobory energii i zasobów, zdrowie, zmiany demograficzne oraz bezpieczeństwo wody i żywności. Ważne jest osiągnięcie wyników istotnych z politycznego punktu widzenia, które mogą mieć wpływ na procesy gospodarcze oraz procesy podejmowania decyzji politycznych. Proponowane finansowanie inicjatywy „Horyzont 2020” (80 mld EUR) stanowi znaczący wzrost w porównaniu z poprzednimi programami badań UE i umożliwi ono UE wniesienie bardziej znaczącego wkładu w badania naukowe w regionie Arktyki. Komisja zamierza również:

- kontynuować nawiązywanie kontaktów z pozostałymi częściami świata, w tym z członkami Rady Arktycznej, poszukując międzynarodowych rozwiązań dla wyzwań o charakterze społecznym, które dotyczą Europy;
- zacieśnić współpracę z partnerami w regionie Arktyki dotyczącą rozwoju infrastruktury badawczej, która powinna powstać na poziomie międzynarodowym.

UE będzie zatem dążyć do podjęcia obszernej współpracy z państwami, które prowadzą aktywną działalność w obszarze multidyscyplinarnych badań naukowych dotyczących regionu Arktyki oraz kształtują infrastrukturę badawczą. Dostosowanie programów badawczych realizowanych w regionie Arktyki będzie stanowić istotny wkład w poszerzenie wiedzy, a ponadto zwiększy efektywność programów badawczych przy jednoczesnym maksymalizowaniu ich oddziaływania.

Należyta uwaga zostanie poświęcona wymiarowi społecznemu i gospodarczemu poszczególnych wyzwań, do których należą zmiany klimatu i zmiany środowiska naturalnego, a także ich oddziaływaniu na lokalną społeczność i lokalną działalność gospodarczą.

1.3 Wykorzystywanie informacji

Zbliżanie do siebie istniejących źródeł informacji jest najlepszym sposobem na dopilnowanie, aby politycy byli dobrze poinformowani, oraz aby rozwój regionu Arktyki przebiegał w sposób odpowiedzialny i przynoszący korzyści zarówno państwom regionu Arktyki, jak i lokalnym społecznościom:

- Opierając się na swoim przełomowym sprawozdaniu „EU Arctic Footprint and Policy Assessment”⁸, Komisja będzie dalej promować wymianę informacji z państwami regionu Arktyki oraz innymi zainteresowanymi stronami, tak by wspierała ona proces kształtowania polityki. Wymiana obejmować będzie informacje pochodzące z monitoringu operacyjnego i obserwacji, teledetekcji, badań naukowych, a także informacje zaczerpnięte z monitoringu lokalnego i wiedzy tradycyjnej.
- Komisja wdroży działanie przygotowawcze, zatwierdzone przez władzę budżetową, którego celem jest strategiczna ocena wpływu, jaki wywiera rozwój Arktyki; jego budżet przewidziano na kwotę 1 mln EUR. W projekcie znajdują się również działania

---

⁷ COM(2011) 808 oraz wnioski towarzyszące COM(2011) 809, COM(2011) 810, COM(2011) 811 oraz COM(2011) 812 z dnia 30 października 2011 r.

⁸ <http://arctic-footprint.eu>

następce w stosunku do zawartej w komunikacie z 2008 r. propozycji, aby rozpatrzyć możliwości stworzenia Europejskiego Centrum Informacji o Arktyce; w tym celu sprawdzona zostanie możliwość stworzenia platformy informacji o Arktyce, która opierałaby się na sieci wiodących ośrodków naukowych i uniwersytetów zajmujących się zagadnieniami Arktyki, zarówno tych położonych w UE, jak i poza nią.

UE będzie współpracować z państwami regionu Arktyki nad zwiększeniem możliwości monitorowania i nadzoru, m.in. z wykorzystaniem satelitów.

- Zasadniczymi narzędziami służącymi komunikacji, nawigacji oraz obserwacji w regionie Arktyki są satelity znajdujące się na orbicie okołoziemskiej. Unijne programy nawigacji satelitarnej już teraz stanowią wsparcie dla tych, którzy mieszkają i pracują w regionie Arktyki. Wsparcie to ulegnie wzmocnieniu dzięki planowanemu uruchomieniu, w ramach europejskiego programu monitorowania Ziemi, systemu Galileo oraz satelitów Sentinel. Satelity Sentinel pozwolą na monitorowanie grubości i zasięgu morskiej pokrywy lodowej. Ponadto mogłyby zostać wykorzystane w realizacji umowy zawartej niedawno między państwami członkowskimi Rady Arktycznej, która dotyczy działań poszukiwawczych i ratowniczych.
- UE pracuje – wspólnie z państwami członkowskimi – nad uruchomieniem platformy służącej gromadzeniu danych dotyczących stanu mórz w Europie oraz w jej otoczeniu, a także stworzeniu mapy dna mórz o wysokiej rozdzielczości, która ma być gotowa do 2020 r. Mapy dna mórz mogłyby stanowić pomoc w ustanawianiu bezpiecznych dróg transportu wiodących przez wody Arktyki.
- UE będzie wspierać inicjatywę dotyczącą utworzenia wspólnego systemu informacji o środowisku oraz uruchomi sieć zapewniającą dostęp *online* do danych środowiskowych; UE wesprze również utworzoną niedawno Sieć Stałej Obserwacji Arktyki, zaplanowaną w celu wzmocnienia międzynarodowego zaangażowania w skoordynowane panarktyczne systemy obserwacji oraz wymiany danych, które służą potrzebom społeczeństwa, zwłaszcza w odniesieniu do kwestii związanych ze środowiskiem naturalnym, społeczeństwem, zdrowiem, gospodarką i kulturą.

2. ODPOWIEDZIALNOŚĆ

UE ma silne powiązania z Arktyką: nie tylko ze względów historycznych, gospodarczych i geograficznych, ale również jako importer zasobów naturalnych oraz w związku ze swoim obszernym zaangażowaniem i odpowiedzialnością za środowisko naturalne na świecie. Arktyka oferuje zarówno wyzwania, jak i możliwości, które w dużej mierze wpłyną na życie kolejnych pokoleń obywateli Europy. Z wspomnianymi wyzwaniami i możliwościami wiąże się odpowiedzialność. UE jest przekonana, że swój wkład w region Arktyki powinna wnieść w sposób odpowiedzialny, za pośrednictwem programów finansowania, a także promując bezpieczne i trwale zarządzanie zasobami w regionie i ich wykorzystanie.

2.1 Fundusze UE na rzecz zrównoważonego rozwoju

Na przestrzeni minionych lat UE dokonała – za pośrednictwem regionalnych funduszy unijnych oraz innych programów i porozumień dotyczących współpracy – znaczących inwestycji w rozwój regionu Arktyki. Geograficzny zakres niektórych programów obejmuje

nie tylko państwa członkowskie UE, ale również Grenlandię, Islandię, Norwegię i Federację Rosyjską.

- Umacniając i łącząc różne inicjatywy finansowe będące do jej dyspozycji (Europejski Regionalny Fundusz Rozwoju, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejski Fundusz Morski i Rybacki oraz Instrument Pomocy Przedakcesyjnej), UE może mieć pozytywny wpływ na rozwój Arktyki z korzyścią dla społeczności lokalnych i ludności autochtonicznej. W duchu strategii „Europa 2020” Komisja byłaby gotowa do przedyskutowania z zainteresowanymi państwami członkowskimi sposobu, w jaki możliwości finansowania w oparciu o wieloletnie ramy finansowe na lata 2014-2020 mogłyby przyczynić się do realizacji wspomnianego celu. Ważne jest dopilnowanie, aby programy finansowane przez UE były skuteczne i dostępne oraz aby spełniały potrzeby dotyczące rozwoju społeczności lokalnej.
- UE uczestniczy w funduszu wsparcia partnerstwa na rzecz środowiska w ramach wymiaru północnego, który udostępnia dotacje na projekty realizowane w arktycznym regionie morza Barentsa, dotyczące środowiska naturalnego oraz utylizacji materiałów jądrowych, wnosząc największy wkład do tego funduszu. Kontynuowane są prace nad projektem dotyczącym usług gospodarki wodnej i kanalizacyjnej w Archangielsku, finansowane z dotacji o wartości 8,2 mln EUR. Dzięki projektowi zmniejszy się ilość bezpośrednio odprowadzanych ścieków i wzrośnie efektywność energetyczna.
- Rozszerzeniu ulec mogłyby zakres geograficzny i priorytety przyszłego działania zewnętrznego, regionalne i transgraniczne programy współpracy (np. program „Peryferia Północne”), tak aby umożliwić większą współpracę w regionie okołobiegunowym i zapewnić optymalizację wykorzystania wkładu UE w rozwój regionu Arktyki.

2.2 Wspieranie zrównoważonego zarządzania zasobami i ich wykorzystania

Państwa Arktyki oraz UE są wspólnie zainteresowane zapewnieniem zrównoważonego wykorzystywania naturalnych zasobów Arktyki – czy to na lądzie, morzu, na dnie morza czy też pod dnem morza – w sposób, który nie odbywa się kosztem środowiska naturalnego Arktyki, lecz przynosi korzyści społecznościom lokalnym.

- W świetle rozszerzania działań związanych z wydobyciem kopalin, w tym ropy naftowej, w regionie Arktyki, UE będzie współpracować z partnerami w regionie Arktyki i z sektorem prywatnym na rzecz rozwijania przyjaznych dla środowiska technologii obciążonych niskim ryzykiem, które mogą być wykorzystywane przez przemysł wydobywczy. Na przykład kluczowymi partnerami w projektach realizowanych w ramach 7PR – takich jak projekt ProMine⁹ oraz I²Mine¹⁰ – są działające w krajach nordyckich przedsiębiorstwa, a także uniwersytety i naukowcy. W dniu 27 października 2011 r. Komisja przedstawiła wniosek dotyczący

---

⁹ <http://promine.gtk.fi/>

¹⁰ <http://www.i2mine.eu/>

rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa działalności związanej z poszukiwaniem, badaniem i eksploatacją podmorskich złóż ropy naftowej i gazu ziemnego¹¹.

- Wniosek Komisji dotyczący wzmocnienia partnerstwa między UE a Grenlandią przewiduje również możliwość współpracy w zakresie ochrony środowiska naturalnego Grenlandii, przy jednoczesnym zapewnieniu rozwoju i zróżnicowania jej gospodarki. Partnerstwo pozwoliłoby również na pogłębienie dialogu dotyczącego zasobów naturalnych w celu wymiany wiedzy fachowej i doświadczeń. W ramach partnerstwa UE-Grenlandia w dniu 13 czerwca podpisano list intencyjny w sprawie współpracy w obszarze zasobów mineralnych.
- W sposób zrównoważony rozwijać należy również żeglugę na wodach Arktyki. Nie można wprawdzie przewidywać, że żegluga po wodach Arktyki będzie w najbliższym czasie możliwa przez cały rok, jednak UE jest gotowa pomóc w rozwoju zrównoważonej żeglugi, na przykład w rejonie Przejścia Północno-Zachodniego. W tym kontekście najważniejszymi zagadnieniami jest bezpieczeństwo i wpływ na środowisko naturalne. Komisja i państwa członkowskie UE uważnie śledzą rozwój sytuacji w obrębie transportu na morzach Arktyki, w tym ruch i częstotliwość przepływu statków handlowych i statków wycieczkowych na trasie wiodącej przez morze Północne, przez Przejście Północno-Zachodnie oraz ogólnie na wodach Arktyki, jak również wszelkie praktyki i wymagania nakładane przez nadbrzeżne państwa regionu arktycznego, które mają wpływ na żeglugę międzynarodową. UE wspiera – za pośrednictwem Komisji i państw członkowskich – opracowanie przez IMO obligatoryjnego „kodeksu polarnego”. Do zwiększenia bezpieczeństwa oraz rozszerzenia zdolności prowadzenia akcji poszukiwawczo-ratowniczych na obszarze Arktyki powinien także przyczynić się globalny system nawigacji i pozycjonowania satelitarnego Galileo, który zacznie funkcjonować w 2014 r., w połączeniu z podobnymi systemami.
- Jako że wypadki na morzu mogą powodować poważne szkody dla środowiska naturalnego, Komisja wspiera – z pomocą Europejskiej Agencji ds. Bezpieczeństwa na Morzu – prace Rady Arktycznej dotyczące gotowości na wypadek sytuacji wyjątkowych, zapobiegania takim sytuacjom oraz środków reagowania w takich sytuacjach. Komisja realizuje również działania następcze w stosunku do zaleceń dotyczących bezpieczeństwa na morzu zawartych w ocenie „Arctic Marine Shipping Assessment” (ocena żeglugi morskiej na wodach Arktyki) z 2009 r.
- UE, jako ważny konsument, importer i dostawca technologii w obszarze energii i surowców, jest zainteresowana rozwojem polityki dotyczącej zasobów w państwach regionu Arktyki. UE dołoży starań, by utworzyć stabilne i długotrwałe partnerstwa z dostawcami, wśród których znajdują się Kanada, Norwegia, Federacja Rosyjska, Stany Zjednoczone, a także z innymi istotnymi partnerami. W ramach zewnętrznego filaru strategii dotyczącej surowców¹² UE będzie aktywnie realizować kontakty dyplomatyczne dotyczące surowców z właściwymi państwami regionu Arktyki – przede wszystkim za pośrednictwem partnerstw strategicznych i w drodze dialogu politycznego, mając na względzie zabezpieczenie dostępu do surowców. Będzie to działanie o priorytetowym znaczeniu. Zrównoważone zarządzanie zasobami

---

¹¹ COM(2011) 688 z dnia 27 października 2011 r.

¹² COM(2011) 25 z dnia 2 lutego 2011 r.

stanowiłoby ponadto istotny wkład w rozwój społeczny i gospodarczy, na przykład w regionie Morza Barentsa.

- Jedna trzecia ryb złowionych w wodach Arktyki jest sprzedawana na europejskich rynkach. Badania pokazują, że liczby te mogą wzrosnąć, ponieważ w wyniku ocieplania się mórz stada ryb mogą przemieszczać się na północ. UE zależy na zapewnieniu dobrej współpracy z państwami regionu Arktyki w obrębie zrównoważonego zarządzania żywymi zasobami morza. UE wspiera eksploatację zasobów rybnych Arktyki na zrównoważonym poziomie, w oparciu o wiarygodne źródła naukowe oraz przy jednoczesnym przestrzeganiu praw lokalnych społeczności nadbrzeżnych. Realizując tę politykę, UE w dalszym ciągu opowiada się za zasadą ostrożnego zarządzania zasobami, zgodnie z którą przed eksploatacją jakiegokolwiek nowych możliwości połowów należy stworzyć – dla tych obszarów pełnego morza Arktyki, których nie obejmują jeszcze międzynarodowe systemy ochrony i zarządzania – ramy prawne na rzecz ochrony zasobów połowowych i zarządzania nimi. Podczas posiedzenia konferencji ministrów ds. rybołówstwa państw północnoatlantyckich Komisja poruszyła kwestię potrzeby wspólnego zarządzania zasobami połowowymi na pełnym morzu. Dla realizacji tego celu regionalne organizacje do spraw rybołówstwa mogłyby rozszerzyć geograficzny zakres swojej działalności.
- Jeżeli chodzi o polowania na fokę, przed upływem 2012 r. Komisja przygotowuje sprawozdanie w sprawie wykonania rozporządzenia 1007/2009 w państwach członkowskich UE, w tym w sprawie stosowania wyjątków pozwalających na obrót produktami z fok pochodzącymi z polowań prowadzonych przez Eskimosów i inne społeczności autochtoniczne, stanowiących jedno z ich źródeł utrzymania. UE przyjmie wyniki postępowań, które toczą się w związku z tym rozporządzeniem w WTO oraz przed Trybunałem Sprawiedliwości UE.
- UE rozpozna potencjał umożliwiający podejmowanie kolejnych innowacyjnych działań gospodarczych, takich jak dalszy rozwój zrównoważonej turystyki, w tym ekoturystyki, oraz sektorów energii odnawialnej. Turystyka w regionie Arktyki, szczególnie turystyka z wykorzystaniem statków wycieczkowych, istotnie się rozwija. Komisja wspiera przeglądy oraz dyskusje odbywające się w IMO, w Radzie Arktycznej oraz w innych gremiach, dotyczące bezpieczeństwa rosnącego ruchu statków wycieczkowych w regionie Arktyki, szczególnie na obszarach, gdzie zdolność prowadzenia akcji poszukiwawczo-ratowniczych jest ograniczona, oraz uczestniczy w takich przeglądach i dyskusjach. W ramach unijnych programów regionalnych, transgranicznych i transnarodowych na rzecz regionów Arktyki należących do UE wsparcie uzyskało kilka projektów, w których przygotowywane są nowe strategie turystyczne dla Arktyki¹³. Jest wśród nich projekt „Przewodnik po obszarach położonych na peryferiach północnych”¹⁴, którego celem jest opracowanie innowacyjnych usług informacyjnych dla turystów.

---

¹³ <http://www.interregnord.com/en/projects/north/1-trade-and-industry-development.aspx>

¹⁴ <http://www.northernperiphery.eu/en/projects/show/&tid=82>

3. ZAANGAŻOWANIE

UE zamierza udoskonalić swoją, znajdującą się na etapie kształtowania, politykę wobec Arktyki, dokonując tego w ścisłej współpracy ze swoimi państwami członkowskimi, pięcioma państwami położonym w Arktyce niebędącymi członkami UE oraz społecznościami lokalnymi, w tym ludnością autochtoniczną. Państwa regionu Arktyki odgrywają w regionie wiodącą rolę, zarówno indywidualnie, jak i na szczeblu gremiów regionalnych. UE przyjmuje do wiadomości, że w odniesieniu do Oceanu Arktycznego zastosowanie mają obszerne ramy prawne, w tym Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza oraz inne istotne międzynarodowe akty prawne¹⁵, i uznaje tę konwencję za kluczową podstawę zarządzania Oceanem Arktycznym. UE uznaje również istotną współpracę międzynarodową, która została już nawiązana między państwami regionu Arktyki, m.in. na różnych forach działających w tym regionie. Jednym z punktów o najistotniejszym znaczeniu dla Unii Europejskiej jest utrzymanie dobrej współpracy międzynarodowej w regionie Arktyki oraz wspieranie stabilności w regionie.

UE przyjmuje, że głównym forum współpracy międzynarodowej w regionie jest Rada Arktyczna. Służby Komisji, Europejska Służba Działań Zewnętrznych oraz agencje UE uczestniczyły – jako obserwatorzy *ad hoc* – w posiedzeniach Rady Arktycznej, aktywnie angażując się w prace jej grup roboczych. W dniu 1 grudnia 2008 r. Komisja złożyła wniosek, w imieniu UE, o przyjęcie jej do Rady Arktycznej w roli stałego obserwatora. W maju 2011 r. uchwalono kryteria przyjmowania obserwatorów, w związku z czym Komisja dostarczyła w grudniu 2011 r. zaktualizowane informacje, przekazując przewodniczącemu Rady Arktycznej, szwedzkiemu ministrowi spraw zagranicznych Carlowi Bildtowi, pismo podpisane przez wiceprzewodniczącą Komisji Catherine Ashton oraz członka Komisji Marię Damanaki. Status obserwatora, zgodnie z definicją samej Rady Arktycznej, pozwoliłby UE na pogłębienie współpracy oraz wniesienie pozytywnego wkładu w prace Rady. Unia Europejska zyskałaby możliwość szczegółowego zrozumienia kwestii istotnych dla partnerów w regionie Arktyki, co będzie ważnym czynnikiem na etapie kształtowania jej własnej polityki wewnętrznej. Status obserwatora byłby uzupełnieniem zaangażowania UE w sprawy Arktyki, które Unia wykazuje w ramach Euro-arktycznej Rady Morza Barentsa oraz w ramach wymiaru północnego. Zaangażowanie UE obejmie następujące elementy:

- UE będzie starać się o poszerzenie swojej współpracy dotyczącej Arktyki w ramach dwustronnych dialogów prowadzonych ze wszystkimi partnerami w regionie Arktyki: Kanadą, Islandią, Norwegią, Federacją Rosyjską oraz Stanami Zjednoczonymi.
- Zaangażowanie UE w kwestie dotyczące Arktyki zostanie pogłębione za sprawą przewidywanego przystąpienia Islandii do UE (w czerwcu 2009 r. Islandia złożyła wniosek o członkostwo w UE), przyczyniając się tym samym do rozwiązywania wspólnych problemów. Trwające negocjacje w sprawie przystąpienia stanowią dodatkowe ramy umożliwiające dyskusje na temat określonych obszarów polityki dotyczącej regionu Arktyki.
- Jeżeli chodzi o Grenlandię, stosunki z UE zostały określone w decyzji o stowarzyszeniu zamorskim oraz w ramach obszernego partnerstwa UE-Grenlandia.

---

¹⁵ Obszerny przegląd istotnych aktów zawarty jest w sprawozdaniach sporządzonych w ramach „Arctic TRANSFORM” <www.arctic-transform.eu> oraz „EU Arctic Footprint and Policy Assessment” <http://arctic-footprint.eu/sites/default/files/AFPA_Final_Report.pdf>.

W dniu 7 grudnia 2011 r. Komisja przedstawiła wniosek ustawodawczy w sprawie odnowienia partnerstwa na lata 2014-2020¹⁶. W ramach przyszłego partnerstwa Komisja zaproponowała pogłębiony dialog w sprawie kwestii dotyczących Arktyki, który nie tylko pozwoliłby UE na lepsze zrozumienie zagadnień związanych ze społecznościami zamieszkującymi odległe regiony Arktyki, ale również pozwoliłby na wymianę cennej wiedzy fachowej na temat spraw budzących zainteresowanie obu stron.

- Niezmiernie istotne jest uwzględnienie poglądów mieszkańców Arktyki dotyczących kwestii rozwoju gospodarczego. UE rozważy, jakie są odpowiednie sposoby zadbania o to, aby przedstawiciele arktycznej ludności autochtonicznej byli informowani o zagadnieniach polityki UE, które ich dotyczą, i aby mogli się na temat tych zagadnień wypowiadać, oraz aby udostępniono im odpowiednie platformy umożliwiające prezentowanie ich szczególnych problemów instytucjom i społeczności UE. W tym celu Komisja oraz EEAS zwiększą swoje wysiłki na rzecz regularnego dialogu z ludnością autochtoniczną.
- W ramach odpowiednich gremiów międzynarodowych UE będzie kontynuować swoje zaangażowanie w kwestie istotne dla regionu Arktyki, które obejmują bioróżnorodność, zarządzanie oparte na ekosystemach, trwałe zanieczyszczenia organiczne, morskie obszary chronione, żeglugę międzynarodową, normy ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa morskiego. Powinno ono opierać się na istniejącym prawie międzynarodowym, konwencjach i umowach międzynarodowych i powinno być realizowane we współpracy z międzynarodowymi organami, takimi jak ONZ, Rada Arktyczna oraz Międzynarodowa Organizacja Morska. UE rozważy również, w jaki sposób wesprzeć skuteczne wdrażanie umów przyjętych przez Radę Arktyczną.
- Komisja będzie w dalszym ciągu współpracować z partnerami międzynarodowymi w sprawie sprawozdawczości na temat stanu środowiska morskiego i jego oceny. Będzie w dalszym ciągu promować stosowanie strategicznych ocen oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, dbając o zgodność z konwencją z Espoo¹⁷. Komisja kontynuowała na przykład dialog w sprawie konwencji z Espoo nawiązany z Federacją Rosyjską, która w lipcu 2011 r. uruchomiła procedury wewnętrzne prowadzące do ratyfikowania tej konwencji. Ponadto pogłębiono współpracę dotyczącą monitorowania środowiska w ramach partnerstwa UE-Rosja na rzecz modernizacji.
- Jeżeli chodzi o zarządzanie ekosystemem, UE będzie kontynuować prace w ramach Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru północno-wschodniego Atlantyku (konwencja Oslo-Paryż, OSPAR) na rzecz stworzenia sieci chronionych obszarów morskich w regionie Arktyki oraz oceny adekwatności istniejących środków umożliwiających zarządzanie działalnością wydobywania ropy naftowej i gazu w ekstremalnych warunkach klimatycznych, z uwzględnieniem jej potencjalnego wpływu na środowisko naturalne. Swój wkład w powyższe prace ma również Komisja oraz agencje UE, które działają w ramach grupy roboczej Rady Arktycznej ds. ochrony morskiego środowiska Arktyki. Jednocześnie UE w dalszym ciągu

---

¹⁶ COM(2011) 846 z dnia 7 grudnia 2011.

¹⁷ Konwencja o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym jest konwencją sporządzoną przez Europejską Komisję Gospodarczą Organizacji Narodów Zjednoczonych, podpisaną w Espoo w Finlandii w 1991 r., która weszła w życie w 1997 r.

przypomina na szczeblu właściwych gremiów ONZ, że różnorodność biologiczna na obszarach, na których jurysdykcje poszczególnych państw nie mają bezpośredniego zastosowania, powinna być chroniona, w miarę możliwości w ramach Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza.

- UE umocni również swoje kontakty z arktycznymi organizacjami pozarządowymi. Komisja pogłębiła ponadto prowadzony z zainteresowanymi podmiotami dialog w sprawie polityki w dziedzinie środowiska. W lipcu 2011 r. rozpoczęto realizację projektu, którego celem jest nawiązanie dialogu organizacji pozarządowych w sprawie kwestii dotyczących środowiska naturalnego Arktyki. Forum organizacji pozarządowych zwołano po raz pierwszy w styczniu 2012 r.; przewiduje się organizowanie takich spotkań dwa razy w roku.

Część 2: Podsumowanie działań podejmowanych przez UE na rzecz Arktyki od 2008 r.

W odpowiedzi na konkluzje Rady z grudnia 2009 r. w poniższej – drugiej części wspólnego komunikatu przedstawiono poszerzający się zakres działań już podejmowanych przez UE w regionie Arktyki, a ponadto zawarto przegląd zagadnień zaprezentowanych w komunikacie Komisji zatytułowanym „Unia Europejska a region arktyczny”, opublikowanym w listopadzie 2008 r. UE stoi w obliczu ważnego zadania o rosnącym znaczeniu: musi podjąć wyzwania polegające na skutecznej ochronie środowiska naturalnego przy jednoczesnym rozwijaniu potencjału gospodarczego Arktyki w zrównoważony sposób. Dowodem na wspomniane wyżej zaangażowanie jest szeroki zakres działań podejmowanych w regionie Arktyki, które skupiają się na kwestiach takich jak zmiana klimatu, degradacja środowiska naturalnego, zrównoważone zarządzanie zasobami energetycznymi, zasobami surowców i zasobami rybnymi oraz ich zrównoważona eksploatacja, a także nowe formy działalności gospodarczej (np. turystyka) i nowe trasy transportu morskiego. Podkreśla się znaczenie dialogu z państwami regionu Arktyki oraz z zamieszkałą w regionie ludnością autochtoniczną.

1. OCHRONA I ZACHOWANIE ŚRODOWISKA ARKTYKI W ZGODZIE Z JEJ MIESZKAŃCAMI

Zmiana klimatu i środowisko

Odnotowuje się postępy na rzecz zapewnienia niezbędnej redukcji emisji gazów cieplarnianych na świecie pochodzących z największych źródeł emisji. UE jest na dobrej drodze do wypełnienia swoich zobowiązań z Kioto związanych ze zmianą klimatu; zobowiązanie UE do dwudziestoprocentowego ograniczenia emisji gazów cieplarnianych zostało ujęte w przepisach. W tym celu Komisja opublikowała „Plan działania prowadzący do przejścia na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną do 2050 r.”¹⁸. Kolejnym elementem są unijne działania w obszarze kluczowych technologii wspomagających, zwłaszcza w formie wkładu zaawansowanych technologii w produkcję czystej energii. Wszystkie powyższe działania będą miały znaczący wpływ na ograniczenie zanieczyszczenia Arktyki związanego ze zmianami klimatu. UE przyczyniła się również do powołania w grudniu 2011 r. platformy z Durbanu dotyczącej zwiększenia działań na rzecz ochrony klimatu¹⁹, wzywając do osiągnięcia porozumienia w sprawie nowego, kompleksowego instrumentu prawnego przed

¹⁸ COM(2011) 112 z dnia 8 marca 2011 r.

¹⁹ Konwencja ramowa ONZ w sprawie zmian klimatycznych (COP 17 w Durbanie)

upływem 2015 r. Ponadto UE w dalszym ciągu odgrywała istotną rolę w międzynarodowych staraniach na rzecz ograniczenia trwałych zanieczyszczeń organicznych, zarówno za pośrednictwem Konwencji sztokholmskiej w sprawie trwałych zanieczyszczeń organicznych jak i Konwencji Europejskiej Komisji Gospodarczej Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie transgranicznego zanieczyszczania powietrza na dalekie odległości.

W styczniu 2011 r. opublikowano sprawozdanie „EU Arctic Footprint and Policy Assessment”²⁰. Zawarto w nim informacje na temat wpływu, jaki działania UE mogą wywrzeć w dziewięciu obszarach, w tym w obszarze różnorodności biologicznej, transportu, energii, rybołówstwa oraz zmiany klimatu, w perspektywie do 2030 r. Inne projekty badawcze realizowane w oparciu o środki UE (np. CLEAR oraz ArcRisk) dostarczają informacji o zasadniczym znaczeniu, które dotyczą oddziaływania zanieczyszczeń transgranicznych na zdrowie mieszkańców Arktyki. UE promowała również wykorzystanie ocen oddziaływania, zgodnie z konwencją o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym (konwencja z Espoo) oraz protokołem o ocenach strategicznych do tej konwencji. Komisja kontynuowała dialog w sprawie konwencji z Espoo prowadzony z Federacją Rosyjską, która w lipcu 2011 r. uruchomiła procedury wewnętrzne prowadzące do ratyfikowania tej konwencji. Ponadto, pogłębiono współpracę dotyczącą monitorowania środowiska, co stanowi priorytet partnerstwa UE-Rosja na rzecz modernizacji. Europejska Agencja Środowiska osiągnęła porozumienie ze swoimi rosyjskimi partnerami odnośnie do szeregu inicjatyw dotyczących wspólnego monitorowania środowiska, zwłaszcza w regionie Arktyki, w tym odnośnie do stworzenia systemu gromadzenia i wymiany danych dotyczących zanieczyszczeń wody i powietrza, przemieszczania się zanieczyszczeń na duże odległości oraz lepszego zarządzania odpadami i niebezpiecznymi chemikaliami.

W 2008 r. zainteresowane państwa podpisały porozumienie dotyczące zapobiegania sytuacjom wyjątkowym i świadczenia pomocy w takich sytuacjach w regionie Morza Barentsa; negocjacje prowadzono w ramach Euro-arktycznej Rady Morza Barentsa; porozumienie zostało następnie ratyfikowane przez jego strony.

Wsparcie dla ludności autochtonicznej i miejscowej

UE jest aktywnie zaangażowana w prace prowadzące do przyjęcia przez Organizację Narodów Zjednoczonych Deklaracji praw ludów tubylczych. UE stara się włączyć kwestie dotyczące praw człowieka oraz ludności autochtonicznej do wszystkich aspektów swojej polityki wewnętrznej i zewnętrznej, w tym również uwzględniać je w dialogu politycznym prowadzonym z państwami trzecimi oraz w organizacjach regionalnych i wielostronnych. UE zapewnia ponadto wsparcie finansowe organizacjom społeczeństwa obywatelskiego, które pracują nad kwestiami ludności autochtonicznej, w szczególności za pośrednictwem Europejskiego Instrumentu na rzecz Wspierania Demokracji i Praw Człowieka.

Komisja nawiązała regularny dialog z autochtonicznymi społecznościami Arktyki. W dniu 9 marca 2010 r. Komisja gościła warsztaty prowadzone pod hasłem „Arktyczny dialog”²¹. Inicjatywa została dobrze przyjęta przez uczestników, którzy podkreślali wagę angażowania przedstawicieli ludności autochtonicznej w proces decyzyjny. W styczniu 2011 r. Komisja ponownie spotkała się z przedstawicielami autochtonicznej ludności Arktyki w Tromsø, w Norwegii. Również EOG zaprosił grupy ludności autochtonicznej Arktyki do udziału w warsztatach organizowanych w czerwcu 2011 r. w celu przeprowadzenia dyskusji na temat

---

²⁰ <http://arctic-footprint.eu>

²¹ <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/content/1831>

wykorzystania wiedzy ogólnej, lokalnej i tradycyjnej w monitorowaniu środowiska Arktyki oraz ocenie tendencji i zmian mających wpływ na społeczeństwo Arktyki.

UE udostępnia grupom ludności autochtonicznej i miejscowej – za pośrednictwem różnych inicjatyw – znaczną kwotę funduszy. Programy finansowania w okresie współfinansowania 2007-2013 opiewają na kwotę 1,14 mld EUR lub – na kwotę 1,98 mld EUR z uwzględnieniem współfinansowania ze strony państw członkowskich UE:

- W ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013 przewidziano kwotę 4,3 mln EUR na realizację transgranicznego podprogramu Sápmi, mającego na celu wspieranie ludności lapońskiej w zrównoważonym rozwoju jej życia kulturowego i sektora kulturowego²². Ponadto program Interreg IVA Północ²³, którego część stanowi program Sápmi i który dysponuje środkami unijnymi w wysokości 34 mln EUR (całkowita kwota wynosi 57 mln EUR), ma na celu zwiększenie atrakcyjności i konkurencyjności najbardziej na północ wysuniętych regionów Finlandii, Szwecji oraz Norwegii.
- Podobne cele przyświecają programowi „Botnia-Atlantica”²⁴ realizowanemu w północnych regionach Finlandii, Szwecji i Norwegii (środki unijne w wysokości 34,4 mln EUR z łącznej kwoty 60,9 mln EUR) oraz szwedzko-norweskiemu programowi Interreg IVA²⁵ (środki unijne w wysokości 37 mln EUR z łącznej kwoty 68 mln EUR).
- Program „Peryferia Północne”²⁶, w który zaangażowane są Irlandia, Finlandia, Szwecja oraz Zjednoczone Królestwo, jak również Wyspy Owcze, Grenlandia, Islandia oraz Norwegia (ewentualnie uczestniczyć w nim będzie Federacja Rosyjska i Kanada), dysponuje budżetem w wysokości 59 mln EUR, z czego 35 mln EUR to środki unijne. Celem programu jest pomoc społecznościom żyjącym na odległych terenach w północnej Europie w rozwijaniu ich gospodarczego, społecznego i środowiskowego potencjału.
- W ramach transnarodowego programu na rzecz regionu Morza Bałtyckiego²⁷ (o łącznym budżecie opiewającym na 278 mln EUR, z czego 217 mln EUR to środki unijne) finansowany jest botnicki „zielony korytarz logistyczny”, który ma połączyć północną Skandynawię i Morze Barentsa z rynkami końcowymi w regionie Morza Bałtyckiego i Europy Środkowej.
- W latach 2007-2013 Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) ma zainwestować kwotę 243 mln EUR w program na rzecz północnej Szwecji oraz kwotę 177 mln EUR – w program na rzecz środkowej części północnej Szwecji, celem zwiększenia konkurencyjności tych regionów²⁸. Kwestie dotyczące ludności

---

²² Łączna kwota środków na ten cel wynosi 6,7 mln EUR;
<http://www.interregnord.com/en/projects/sapmi/4-sapmi-borderless-development.aspx>

²³ <http://www.interregnord.com/en/projects.aspx>

²⁴ <http://www.botnia-atlantica.eu>

²⁵ <http://www.interreg-sverige-norge.com/>

²⁶ <http://www.northernperiphery.eu/en/projects/main/>

²⁷ http://eu.baltic.net/Project_Database.5308.html?&&contentid=70&contentaction=single

²⁸ <http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/euprogram/programomraden/ovrenorrand> oraz <http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/euprogram/programomraden/mellerstanorrand>

lapońskiej zostały uwzględnione w różnych obszarach działania o priorytetowym znaczeniu.

- Program EFRR na rzecz północnej Finlandii²⁹ dysponuje łącznym budżetem w wysokości 1,1 mld EUR, z czego 311,3 mln EUR pochodzi z budżetu UE. Najważniejsze zagadnienia programu obejmują działania opracowane specjalnie pod kątem ludności lapońskiej, wspierające przedsiębiorczość i działalność gospodarczą w oparciu o kulturę lapońską.
- Jednym z 13 programów współpracy transgranicznej współfinansowanych obecnie w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (ENPI) oraz EFRR jest program „Kolarctic”³⁰. Budżet programu na lata 2007-2013 wynosi 70,48 mln EUR, z czego kwota 28,24 mln EUR to środki unijne. W programie uczestniczą północne regiony Finlandii, Szwecji, Norwegii oraz Federacji Rosyjskiej.
- Kolejny program współpracy transgranicznej – program „Karelia”³¹ – realizowany jest na obszarze subarktycznym regionu Morza Barentsa i działa w oparciu o łączny budżet w wysokości 46,5 mln EUR, z czego 23,2 mln EUR pochodzą z budżetu UE. Pozostała część finansowana jest z wkładów państw członkowskich oraz Federacji Rosyjskiej.

Dzięki partnerstwu na rzecz zdrowia publicznego i dobrobytu społecznego w ramach wymiaru północnego opracowano plan prac na rzecz poprawy zdrowia psychicznego, zapobiegania uzależnieniom oraz promowania wśród ludności autochtonicznej rozwoju dziecka i zdrowia społeczeństwa. Plan ten ma zostać wykonany do końca roku 2013.

Jeżeli chodzi o polowania na fok, przed przyjęciem rozporządzenia UE 1007/2009 w sprawie handlu produktami z fok przeprowadzono obszerne konsultacje społeczne³², w tym z ludnością autochtoniczną. Społeczność Eskimosów zaskarżyła przepisy. We wrześniu 2011 r. Trybunał Sprawiedliwości UE odrzucił jedną skargę ze względu na jej niedopuszczalność³³; druga sprawa oczekuje na zakończenie. Ponadto na wniosek Kanady i Norwegii stworzono panel Światowej Organizacji Handlu w celu przejrzenia zakazu.

Badania naukowe, monitorowanie i oceny

Na przestrzeni minionych dziesięciu lat UE oraz jej państwa członkowskie wspólnie przyczyniły się w sposób decydujący do realizacji badań naukowych dotyczących Arktyki. Na badania Arktyki przeznaczono ze środków UE kwotę około 200 mln EUR. UE promuje badania naukowe skupiające się na zrównoważonym rozwoju i zachodzących na całym świecie zmianach w środowisku naturalnym, których celem jest lepsze zrozumienie relacji między tymi zmianami a naturalnymi procesami oddziałującymi na region Arktyki, przy szczególnym uwzględnieniu zmiany klimatu oraz – w coraz większym stopniu – jej wpływu na społeczności lokalne i działalność gospodarczą.

---

²⁹ http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/finland/fi1a_en.htm?4

³⁰ <http://www.kolarcticenpi.info/ourprojects>

³¹ <http://www.kareliaenpi.eu/en>

³² http://ec.europa.eu/environment/biodiversity/animal_welfare/seals/seal_hunting.htm

³³ Postanowienie Sądu z dnia 6 września 2011, sprawa T-18/10.

Od 2008 r. uruchomiono w ramach siódmego programu ramowego na rzecz badań (7PR) dwanaście projektów, które pomagają w zamknięciu luk istniejących w przywołanych powyżej obszarach oraz w ulepszeniu długoterminowego monitorowania i dostępności danych dotyczących procesów naturalnych i procesów kierowanych ręką człowieka w regionie Arktyki. Kolejnych osiem projektów przewiduje wsparcie dla tworzenia nowych, wiodących sieci na potrzeby prowadzenia badań naukowych oraz infrastruktury badawczej w Europie, a także umacnianie istniejących sieci i infrastruktury. W ramach swoich programów badań naukowych UE utrzymuje ścisłe kontakty z wszystkimi państwami w regionie Arktyki. Państwami formalnie stowarzyszonymi z 7PR są Wyspy Owcze, Norwegia oraz Islandia; w ramach tego instrumentu korzystają one z praw równoważnych prawom przysługującym państwom członkowskim UE. Ponadto UE zawarła umowy o współpracy w zakresie nauki i technologii z Kanadą, Federacją Rosyjską oraz Stanami Zjednoczonymi; umowy te obejmują programy badawcze w obszarze środowiska naturalnego, zdrowia, rybołówstwa, transportu, energii oraz przestrzeni kosmicznej. Partnerzy naukowcy z powyższych państw regularnie uczestniczą w działaniach 7PR.

UE oraz projekty wspierane w ramach 7PR stanowią aktywny wkład w międzynarodowe wysiłki na rzecz promowania badań polarnych i dostosowania międzynarodowych strategii badawczych. Za przykład posłużyć może np. Międzynarodowy Rok Polarny 2007-2009.

Jeżeli chodzi o poprawę potencjału w zakresie monitorowania i nadzorowania, UE wspiera inicjatywę wspólnego systemu informacji o środowisku, której celem jest modernizacja istniejących systemów sprawozdawczych i uruchomienie sieci gwarantującej dostęp do danych *online*. Poprawie powinna ulec zatem jakość i aktualność informacji dotyczących środowiska naturalnego Arktyki, co prowadzić będzie do podejmowania lepszych, opartych na wiedzy decyzji. Ponadto UE wspiera realizację innych programów i inicjatyw, które mają znaczenie dla regionu Arktyki, takich jak Globalny monitoring środowiska i bezpieczeństwa, Grupa ds. Obserwacji Ziemi oraz Globalna Sieć Systemów Obserwacji Ziemi. Aktywne działania na rzecz utworzenia Sieci Stałej Obserwacji Arktyki podjął również EOG.

2. DZIAŁANIE NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO WYKORZYSTANIA ZASOBÓW NATURALNYCH

Węglowodory i surowce

Dostęp do surowców jest w dalszym ciągu istotnym elementem dążeń UE w kierunku gospodarki opartej na zaawansowanych technologiach, którą charakteryzuje wysoka wartość dodana. Komisja przyjęła zatem komunikat w sprawie towarów i surowców, który stanowi wsparcie opartego na trzech filarach podejścia do zapewnienia stabilnych dostaw surowców, obejmującego: dostawy z rynków światowych (filar zewnętrzny), stabilne dostawy ze źródeł w UE oraz recykling i efektywne gospodarowanie zasobami

W ostatnim czasie Komisja przyjęła także komunikat zatytułowany „Polityka energetyczna UE: stosunki z partnerami spoza UE”³⁴, w którym określono kompleksową strategię stosunków zewnętrznych UE w obszarze energii, przewidującą poprawę przejrzystości umów w sprawie energii zawieranych z państwami trzecimi, wzmocnienie koordynacji między państwami członkowskimi oraz rozwój partnerstw energetycznych z państwami odgrywającymi zasadniczą rolę.

---

³⁴ COM(2011) 539 z dnia 7 września 2011 r.

Transport

Zasadniczym celem polityki UE pozostaje zachowanie całkowitej zgodności z prawem międzynarodowym i przepisami Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza, włącznie z zasadą wolności żeglugi oraz prawa do nieszkodliwego przepływu³⁵. W kwietniu 2010 r. zakończono studium dotyczące aspektów prawnych związanych z żeglugą na terytoriach Arktyki³⁶.

Poprzez rozwijanie sieci transeuropejskich, które obejmują również daleką północ Europy, podejmowane są starania na rzecz utworzenia transeuropejskich połączeń multimodalnych. Przyniosą one bezpośrednie korzyści regionowi Arktyki. Ponadto w fazę operacyjną wchodzi porozumienie w sprawie utworzenia partnerstwa na rzecz transportu i logistyki w ramach wymiaru północnego. Obecnie trwa identyfikacja (na potrzeby przyszłego zatwierdzenia przez partnerów) sieci infrastruktury oraz potencjalnych priorytetów dotyczących projektów związanych z transportem.

3. WSPÓLPRACA MIĘDZYNARODOWA

Celem rozwijającej się polityki UE wobec regionu Arktyki jest stworzenie spójnego i kompleksowego podejścia w kwestiach, w których region Arktyki ma wpływ na UE i odwrotnie. Podstawą jest istniejące już prawo międzynarodowe (zwłaszcza Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza) i współpraca z organami międzynarodowymi, takimi jak Rada Arktyczna i Międzynarodowa Organizacja Morska, jak również z państwami regionu Arktyki, terytoriami autonomicznymi, ludnością autochtoniczną, społecznościami lokalnymi i innymi zainteresowanymi podmiotami.

Od 2008 r. UE znacząco zwiększyła swój wkład we współpracę w regionie Arktyki, zwłaszcza za sprawą zaangażowania w działania Rady Arktycznej i członków Rady Arktycznej. Rada Arktyczna pozostaje najważniejszym forum współpracy międzynarodowej w regionie, zaś ważnym wskaźnikiem jej rozwoju jest zawarte przez nią niedawno porozumienie w sprawie współpracy podczas lotniczych i morskich akcji poszukiwawczo-ratunkowych na terytorium Arktyki.

Współpraca regionalna realizowana jest również w ramach Euro-arktycznej Rady Morza Barentsa, której Komisja jest członkiem, oraz w ramach wymiaru północnego – wspólnej strategii politycznej UE, Islandii, Norwegii oraz Federacji Rosyjskiej. Podczas posiedzenia ministrów w ramach wymiaru północnego w 2010 r. zlecono grupie koordynującej rozważenie sposobów opracowania tzw. okna arktycznego wymiaru północnego, bez powielania prac realizowanych w ramach mandatu Rady Arktycznej czy też Euro-arktycznej Rady Morza Barentsa. Ministrowie zauważyli, że należy zastanowić się nad sposobem włączenia ludności autochtonicznej w obrady. Grupa koordynująca zaprosiła przedstawicieli ludności autochtonicznej do udziału w posiedzeniach i zaapelowała o to, aby w partnerstwach i inicjatywach podejmowanych w ramach wymiaru północnego rozważono dalsze działania dotyczące Arktyki.

Współpraca odbywa się również na szczeblu dwustronnym z państwami regionu Arktyki. Współpraca arktyczna jest regularnie uwzględniana w programach spotkań dwustronnych z

---

³⁵ Przepływ tranzytowy również potwierdzono w konkluzjach Rady.

³⁶ <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/content/2396>

państwami regionu Arktyki, w tym Kanadą, Federacją Rosyjską oraz Stanami Zjednoczonymi, które to państwa są strategicznymi partnerami UE. Znaczenie regionu zostało podkreślone dzięki wizytom złożonym przez wysoką przedstawiciel/wiceprzewodniczącą Komisji Catherine Ashton oraz członka Komisji Marię Damanaki w regionie Arktyki – w Finlandii, Szwecji, Norwegii, w tym na archipelagu Svalbard, a także na Grenlandii; umożliwiły one pierwszą ocenę zmian, stanowiąc jednocześnie okazję do przeprowadzenia ze społecznościami lokalnymi, przedstawicielami Lapończyków i Eskimosów oraz ekspertami ds. Arktyki dyskusji na temat istniejących wyzwań.

Znaczącą rolę w przekazywaniu istotnych elementów polityki UE rządowi i opinii publicznej, jak również w informowaniu UE o istotnych krajowych inicjatywach podejmowanych przez państwa regionu Arktyki, odgrywają ponadto znajdujące się w tych państwach delegatury UE.

Jeżeli chodzi o Grenlandię, obecne partnerstwo umożliwia dialog polityczny dotyczący zagadnień leżących w obopólnym interesie, lecz wykraczających poza obszary określonej pomocy finansowej. Należą do nich badania naukowe, surowce i energia. W latach 2007-2013 Grenlandia otrzymała wsparcie finansowe od UE w wysokości 25 mln EUR rocznie (wg cen z 2006 r.). Sektorem, na którym skupi się współpraca w latach 2007-2013, jest edukacja; zarówno Grenlandia, jak i Dania wyraziły swoje zainteresowanie utrzymaniem tego kluczowego sektora w przyszłym okresie finansowania (2014-2020). Partnerstwo między UE i Grenlandią jest uzupełnieniem zawartej między UE a Grenlandią umowy o partnerstwie w sprawie połowów. Określono w nim finansowy wkład UE na rzecz rozwoju wykraczającego poza obszar rybołówstwa. Mając na uwadze fakt, że obowiązujący obecnie protokół do umowy o partnerstwie w sprawie połowów wygaśnie wraz z upływem 2012 r., w lutym 2012 r. parafowano nowy protokół na kolejne trzy lata. Na podstawie nowego protokołu UE co roku dokonywać będzie finansowego wkładu na rzecz Grenlandii, obejmującego wsparcie sektorowe. Maksymalna kwota tego wkładu wynosi 17,8 mln EUR. W 2010 r. EOG i Grenlandia podpisały umowę o współpracy; celem umowy jest wsparcie zrównoważonego rozwoju oraz ochrona środowiska naturalnego i poprawa jego stanu poprzez zapewnienie ukierunkowanych, wiarygodnych i istotnych informacji osobom odpowiedzialnym za kształtowanie polityki w Grenlandii i w Europie. W styczniu 2012 r. EOG oraz grenlandzkie Ministerstwo Zdrowia podpisały umowę o współpracy, która obejmuje kwestie dotyczące środowiska naturalnego oraz zdrowia.